

Hallintovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä korkeaa osaamistasoa vaativaa työtä varten ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä korkeaa osaamistasoa vaativaa työtä varten ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 6/2024 vp): Asia on saapunut hallintovaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitusneuvos Jarmo Tiukkanen, työ- ja elinkeinoministeriö
- neuvotteleva virkamies Harri Sivula, sisäministeriö
- erityisasiantuntija Janne Kinnunen, Maahanmuuttovirasto
- asiantuntija Mikko Räsänen, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- johtava asiantuntija Suvi Pulkkinen, Keskuskauppakamari
- johtava asiantuntija, maahanmuutto ja työllisyys Eve Kyntäjä, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Poliisihallitus
- suojelupoliisi
- Etelä-Suomen aluehallintovirasto, työsuojelun vastuualue
- STTK ry
- Suomen Yrittäjät ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä korkeaa osaamistasoa vaativaa työtä varten. Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutettaviksi ulkomaalaislakia, ulkomaalaislain muuttamisesta annettua lakia, henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annettua lakia, henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annetun lain muuttamisesta annettua lakia, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettua lakia, yliopistolakia, ammattikorkeakoululakia, lukiolakia, ammatillisesta koulu-

Valiokunnan mietintö HaVM 3/2024 vp

tuksesta annettua lakia, vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annettua lakia, vuokratulojen rakentamislainojen lyhytaikaisesta korkotuesta annettua lakia, aravarajoituslakia ja asumisoikeusasunnoista annettua lakia.

Esityksellä pantaisiin täytäntöön kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksiä korkeaa osaamistasoa vaativaa työtä varten koskeva Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi.

Direktiivin tavoitteena on, että Euroopan unionin alueen laajuudella olisi järjestelmä, joka houkuttelisi sellaisia kolmansien maiden kansalaisia, joilla on korkeaa osaamista.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Ehdotetulla lailla kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä korkeaa osaamistasoa vaativaa työtä varten pannaan kansallisesti täytäntöön direktiivi (EU) 2021/1883 kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä korkeaa osaamistasoa vaativaa työtä varten sekä neuvoston direktiivin 2009/50/EY kumoamisesta, ns. erityisosaaja-direktiivi. Esitykseen sisältyy lisäksi 13 liitelakia. Direktiivin kansallisen täytäntöönpanon määräaika päättyi 18.11.2023. Komissio on käynnistänyt rikkomusmenettelyn Suomea vastaan.

Uudistetun erityisosaajadirektiivin tavoitteena on luoda unionin laajuinen selkeä ja avoin maahanpääsyjärjestelmä, jolla saadaan houkutelua kolmansista maista korkean osaamistason työntekijöitä tulemaan ja jäämään unioniin ja edistettyä kyseisten työntekijöiden liikkuvuutta.

Ehdotetussa laissa säädetään nykyistä tarkemmin EU:n sinisen kortin myöntämisestä, sitä koskevan hakemuksen hylkäämisestä, luvan uusimatta jättämisestä ja peruuttamisesta sekä lyhyt- ja pitkäaikaisesta liikkuvuudesta jäsenvaltioiden välillä.

Esityksen 1. lakiehdotuksen 4 §:n 1 momentin 9 kohdassa säädetään korkean ammattipätevyyden määritelmästä. Korkea ammattipätevyys on yksi edellytys EU:n sinisen kortin myöntämiselle. Valiokunta pitää kannatettavana sitä, että korkean ammattipätevyyden määritelmässä kyse ei ainoastaan ole tiettyihin tutkintoihin perustuvasta muodollisesta arvioinnista, vaan myös siitä, että osaamistaso voidaan osoittaa myös tosiasiallisella työllä.

Hallituksen esityksen tavoitteena on tehdä EU:n sinisestä kortista houkuttelevampi lupa. Luvan myöntämisen edellytyksenä oleva palkkakynnyksen kerroin lasketaan 1,5:stä 1,0:aan, joka on samalla direktiivin mukainen alaraja. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan palkkakynnys laskee euromääräisesti vuonna 2023 5 209 eurosta 3 638 euroon.

Ulkomaalaislain (301/2004) 73 §:ssä säädetään EU:n sinisen kortin lupaan nähden rinnakkaisesta kansallisen erityisasiantuntijan oleskeluluvasta, jonka palkkakynnys on ollut vähintään 1,0 kertaa keskimääräinen bruttovuosiansio. Hallintovaliokunnan saaman selvityksen mukaan Suomessa EU:n sinistä korttia on haettu suhteellisen vähän juuri korkean palkkavaatimuksen takia. Esi-

Valiokunnan mietintö HaVM 3/2024 vp

tyksessä todetaan (s. 15), että kun luvan myöntämisen edellytyksenä oleva palkkakynnyksen kerroin laskettaisiin, entistä useampi kansallisen erityisasiantuntijan luvan hakijoista hakisi EU:n sinisen kortin. Sinisen kortin etuna ulkomaalaisen työntekijän kannalta on sen mahdollistama EU:n sisäinen liikkuvuus, mahdollisuus saavuttaa sen avulla helpommin pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen status sekä työttömyystilanteissa suoja-aika, jonka kuluessa lupaa ei saa peruuttaa. Hallintovaliokunta kannattaa esityksen tavoitetta tehdä EU:n sinisestä kortista nykyistä houkuttelevampi lupa ja pitää perusteltuna, että molemmissa luvissa on saman tasoinen palkkakero.

Ehdotuksen mukaan EU:n sininen kortti myönnetään kahdeksi vuodeksi. Jos työsuhde on voimassa tätä lyhyemmän ajan, EU:n sininen kortti myönnetään työsuhteen voimassaoloajaksi lisätynä kolmella kuukaudella, mutta enintään kahdeksi vuodeksi.

Hallituksen esityksen mukaan sinisen kortin haltijoilla on työsuhteen päättyessä tai töiden loppuessa velvoite työllistyä uuteen työhön kolmen kuukauden määräajassa. Mikäli uudelleentyöllistyminen ei onnistu, henkilö menettää sinisen kortin oleskeluluvan. Osa lausunnonantajista on pitänyt kolmen kuukauden määräaikaa liian lyhyenä ja myös houkuttelevuutta heikentävänä tekijänä ja ehdottaa määräajan pidentämistä kuuteen kuukauteen. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan määräajan pidennystä kuuteen kuukauteen on tarkoitus valmistella toisen lainsäädäntö-hankkeen yhteydessä. Kyseinen määräajan laajennus koskisi tällöin EU:n sinisen kortin lisäksi kansallista erityisasiantuntijan oleskelulupaa, kasvuyrittäjän eli ns. startup-yrittäjän oleskelulupaa ja yritysten sisäisiä siirtoja koskevassa ns. ICT-laissa tarkoitettuja johtajia ja asiantuntijoita. Valiokunta pitää yhdenvertaisuuden kannalta perusteltuna sitä, että määräaikaa koskevat muutokset valmistellaan samanaikaisesti kaikille edellä mainituille tahoille. Saadun selvityksen mukaan tavoite on, että lainmuutokset tulisivat voimaan vuoden 2025 alkupuolella.

Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella hallintovaliokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Hallintovaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 6/2024 vp sisältyvät 1.—14. lakiehdotuksen.

Valiokunnan mietintö HaVM 3/2024 vp

Helsingissä 22.3.2024

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Mauri Peltokangas ps
varapuheenjohtaja Pihla Keto-Huovinen kok
jäsen Otto Andersson r
jäsen Eveliina Heinäluoma sd
jäsen Petri Honkonen kesk
jäsen Juha Hänninen kok
jäsen Rami Lehtinen ps
jäsen Laura Meriluoto vas
jäsen Mira Nieminen ps
jäsen Saku Nikkanen sd
jäsen Eemeli Peltonen sd
jäsen Hanna Räsänen kesk
jäsen Paula Werning sd
jäsen Joakim Vigelius ps
jäsen Sofia Virta vihr
jäsen Ben Zyskowitz kok
varajäsen Pekka Toveri kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

istuntoasiainneuvos Sanna Helopuro

Valiokunnan mietintö HaVM 3/2024 vp
Vastalause

Vastalause

Perustelut

Emme pidä, kuten eivät valiokunnan kuulemat useat asiantuntijatkaan, tarkoituksenmukaisena, että EU- direktiivin implementoinnissa säädeltäisiin erityisosaajien tiukasta kolmen kuukauden työttömyyden keston aikarajasta samaan aikaan, kun hallitus jo valmistelee kansallisen erityisasi-
antuntijan oleskeluluvan työttömyyden suoja-ajaksi kuuden kuukauden aikarajaa. Selvyyden ja johdonmukaisuuden vuoksi aikarajan pitäisi olla samanpituinen sekä kansallisessa erityisosaajan luvassa että sinisessä kortin haltijan luvassa, eli molemmissa kuusi kuukautta.

Ristiriita puheena olevassa aikarajassa ei ole merkitykseltään pieni. Jo lähtökohtaisesti OECD:n maavertailussa Suomi on vasta sijalla 14, kun mitataan kohdemaan houkuttelevuutta kovassa kansainvälisessä kilpailussa osaavasta työvoimasta.

Nyt esitetty vain kolmen kuukauden määräaika on omiaan vaikeuttamaan tilannetta. Se luo huomattavan epävarmuustekijän erityisosaajalle itselleen sekä hänen mukanaan tuleville puolisolle ja lapsille, joiden oleskeluoikeus on sidottu työhön tulleen oleskelulupaan. Liian lyhyt määräaika on omiaan heikentämään lisää Suomen houkuttelevuutta maana tehdä töitä. Varsinkin erityis-
osaajien kohdalla työnantajien rekrytointiprosessit ovat usein aikaa vieviä.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa lainvalmistelijat myönsivät kahdesta eripituisesta määrä-
ajasta johtuvan ristiriidan, mutta sitä ei voitu enää korjata aikapulan vuoksi. Tämä kertoo heikos-
ta poliittisesta johtamisesta lainvalmisteluvaiheessa.

Huomautamme painokkaasti, että Suomi tarvitsee kipeästi ulkomaista työvoimaa paikkaamaan muun muassa eläköitymisestä aiheutuvaa työntekijäpulaa. Siksi nyt esitetty kolmen kuukauden määräaika hankkia uutta työtä maasta poistamisen uhalla on yleisesti hyväksytyn tavoitteiden vastainen.

Hallitus on epäjohdonmukaisella toiminnallaan vesittämässä omaa hallitusohjelmaansa houku-
tella ulkomaalaisia erityisosaajia tekemään Suomeen töitä. Samalla se tulee huomaamattaan lei-
kanneeksi itse Suomen kipeästi tarvitsemia talouskasvun eväitä.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotukset hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisena, paitsi 1. la-
kiehdotuksen 5 §:n 3 momentti sekä 9 §:n 4 momentti muutettuina (***Vastalauseen muuto-
sehdotukset***).

Valiokunnan mietintö HaVM 3/2024 vp
Vastalause

Vastalauseen muutosehdotukset

5 §

EU:n sinisen kortin myöntäminen

EU:n sininen kortti myönnetään kahdeksi vuodeksi. Jos työsuhde on voimassa tätä lyhyemmän ajan, EU:n sininen kortti myönnetään työsuhteen voimassaoloajaksi lisättynä **kuudella** kuukaudella, mutta enintään kahdeksi vuodeksi.

9 §

EU:n sinisen kortin peruuttaminen tai uusimatta jättäminen

Jos EU:n sinisen kortin haltija on työtön, 1 momentin 2 ja 4 kohtaa ja 2 momentin 3 kohtaa ei sovelleta, jos työttömyysjakso on kestänyt korkeintaan **kuusi** kuukautta.

- ~~1) kolme kuukautta ja hänellä on ollut EU:n sininen kortti alle kahden vuoden ajan; tai~~
~~2) kuusi kuukautta ja hänellä on ollut EU:n sininen kortti vähintään kahden vuoden ajan.~~
-

Helsingissä 22.03.2024

Hanna Räsänen kesk
Petri Honkonen kesk
Eemeli Peltonen sd
Eveliina Heinäluoma sd
Saku Nikkanen sd
Paula Werning sd
Laura Meriluoto vas
Sofia Virta vihr